HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a opta)

6 octombrie 2011 *

În cauza C-382/10,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Unabhängiger Verwaltungssenat Wien (Austria), prin decizia din 22 iulie 2010, primită de Curte la 29 iulie 2010, în procedura

Erich Albrecht,

Thomas Neumann,

Van-Ly Sundara,

Alexander Svoboda,

Stefan Toth

împotriva

Landeshauptmann von Wien,

* Limba de procedură: germana.

CURTEA (Camera a opta),

compusă din domnul K. Schiemann, președinte de cameră, doamna A. Prechal (raportor) și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

avocat general: domnul J. Mazák,
grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 8 iunie 2011,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnii Albrecht, Neumann, Sundara, Svoboda și Toth, de A. Natterer și M. Kraus, Rechtsanwälte;

— pentru guvernul ceh, de domnii M. Smolek și J. Vláčil, în calitate de agenți;

— pentru guvernul olandez, de doamna C. Wissels, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de domnul B. Schima și de doamna A. Marcoulli, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea punctului 3 din capitolul IX din anexa II la Regulamentul (CE) nr. 852/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind igiena produselor alimentare (JO L 139, p. 1, rectificare în JO L 226, p. 3, Ediție specială, 13/vol. 44, p. 173, denumit în continuare „regulamentul").

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnii Albrecht, Neumann, Sundara, Svoboda și Toth, pe de o parte, și Landeshauptmann von Wien (guvernatorul landului Viena), pe de altă parte, în legătură cu unele decizii privind amenajarea unor recipiente pentru vânzarea cu autoservire a produselor de panificație și de patiserie.

Cadrul juridic

Reglementarea Uniunii

3 Articolul 1 din regulament, intitulat „Domeniul de aplicare”, prevede la alineatul (1):

„Prezentul regulament stabilește norme generale pentru operatorii din sectorul alimentar privind igiena produselor alimentare, ținând seama, în special, de următoarele principii:

(a) responsabilitatea principală pentru siguranța alimentară revine operatorului din sectorul alimentar;

[...]

(d) aplicarea generală a procedurilor bazate pe principiile HACCP [principiile analizei riscurilor și a punctelor critice de control] împreună cu utilizarea unor bune practici de igienă trebuie să întărească responsabilitatea operatorului din sectorul alimentar;

[...]”

4 Articolul 4 din regulament, intitulat „Cerințe sanitare generale și speciale”, prevede la alineatul (2):

„Operatorii din sectorul alimentar care desfășoară activități de producție, prelucrare și distribuție a produselor alimentare ulterioare etapelor vizate de alineatul (1) respectă cerințele sanitare generale prevăzute de anexa II [...]”

5 Articolul 5 din regulament, intitulat „Analiza riscurilor și a punctelor critice de control”, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Operatorii din sectorul alimentar elaborează, aplică și utilizează în permanență o procedură sau mai multe proceduri bazate pe principiile HACCP.

(2) Principiile HACCP menționate în alineatul (1) constau din următoarele:

(a) identificarea oricăror riscuri care trebuie prevenite, eliminate sau reduse la un nivel acceptabil;

[...]”

6 În anexa II la regulament, intitulată „Cerințe sanitare generale aplicabile tuturor operatorilor din sectorul alimentar (cu excepția cazurilor în care se aplică anexa I)”, capitolul IX din aceasta, intitulat „Dispoziții aplicabile produselor alimentare”, cuprinde un punct 3, care prevede:

„În toate etapele de producție, prelucrare și distribuție, produsele alimentare trebuie protejate împotriva oricărei contaminări susceptibile de a le face improprii pentru consumul uman, dăunătoare pentru sănătate sau contaminate în asemenea măsură încât este întemeiat să se considere că nu pot fi consumate în starea respectivă.”

Reglementarea națională

7 Reiese din decizia de trimitere că, potrivit articolului 39 alineatul (1) punctul 13 din Legea privind siguranța produselor alimentare și protecția consumatorilor (Lebensmittelsicherheits- und Verbraucherschutzgesetz, BGBl. I, 13/2006), atunci când se constată încălcări ale prevederilor legale aplicabile produselor alimentare, Landeshauptmann adoptă măsurile necesare, în funcție de natura încălcării și ținând seama de principiul proporționalității, în scopul de a remedia o deficiență sau de a reduce un risc, stabilind totodată, după caz, un termen adecvat, precum și cerințele sau condițiile obligatorii. Aceste măsuri pot privi, printre altele, efectuarea unor ameliorări arhitecturale, tehnice și în ceea ce privește instalațiile. Operatorul suportă cheltuielile aferente acestor măsuri.

8 Potrivit articolului 90 alineatul (3) punctul 1 din legea menționată, orice persoană care încalcă articolele 96 și 97 din această lege săvârșește o contravenție, care este sancționată de autoritatea administrativă districtuală cu o amendă de maximum 20 000 de euro, dar care poate să atingă maximum 40 000 de euro în caz de recidivă, și, în caz de neplată a amenzii, cu o pedeapsă alternativă privativă de libertate de maximum șase săptămâni.

Acțiunile principale și întrebările preliminare

9 Pe rolul instanței de trimitere se află mai multe acțiuni formulate de operatori ai unor francize care oferă spre vânzare produse de panificație și de patiserie. Autoritățile competente au obligat operatorii menționați să amenajeze recipientele pentru vânzarea cu autoservire astfel încât produsele de panificație și de patiserie să poată fi extrase numai prin mijloace tehnice, precum clești sau un dispozitiv de împingere, fără a fi posibilă punerea la loc a produselor care au fost deja retrase din recipiente.

10 Aceste dispoziții imperative au fost precedate de controale administrative în cursul cărora s-a constatat că în magazinele alimentare în discuție în acțiunile principale au fost instalate recipiente în vederea vânzării cu autoservire a produselor de panificație și de patiserie. Potrivit constatărilor efectuate, capacele recipientelor menționate sunt prevăzute cu mânere care permit ridicarea acestora cu o mână, în timp ce cu cealaltă mână este posibilă extragerea unor produse cu ajutorul unui clește pus la dispoziția clientului. Apoi, clientul trebuie să pună cleștele la loc și să închidă capacul.

11 Landeshauptmann von Wien a apreciat că aceste recipiente pentru vânzarea cu autoservire prezintă inconvenientul că permit clienților să retragă și să atingă produsele cu mâna, precum și că le expun tusei și strănutului acestora. Mai mult, această autoritate a subliniat faptul că dispozitivul existent nu împiedică clienții să pună produsele la loc în recipient. Potrivit autorității menționate, expunerea produselor alimentare respective la strănutul clienților poate să conducă la depunerea pe acestea a germenilor și a virusurilor. De asemenea, apucarea alimentelor cu mâna poate contribui la transmiterea germenilor.

12 În fața instanței de trimitere, reclamanții din acțiunile principale arată că recipientele în cauză au fost importate din Germania, unde sunt utilizate, în magazine alimentare, cu sutele sau chiar cu miile. Până în prezent, autoritățile germane nu ar fi considerat

niciodată că aceste recipiente nu ar corespunde obligațiilor prevăzute, printre altele, la punctul 3 din capitolul IX din anexa II la regulament. De asemenea, reclamanții din acțiunea principală subliniază că clienții sunt invitați în mod expres să nu pună produsele la loc în recipiente.

13 Instanța de trimitere adaugă că rezultă din rapoarte de expertiză care provin atât din Germania, cât și din Austria că recipientele menționate nu prezintă probleme în ceea ce privește igiena.

14 Considerând că soluționarea litigiului cu care este sesizată impune interpretarea punctului 3 din capitolul IX din anexa II la regulament, Unabhängiger Verwaltungssenat Wien a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Potrivit căror criterii trebuie să se stabilească dacă un produs alimentar este impropriu pentru consumul uman în sensul punctului 3 din capitolul IX din anexa II la [regulament]? Există deja un asemenea caracter impropriu atunci când este posibil ca un produs alimentar oferit spre vânzare să fie afectat prin atingerea sau prin strănutul unui potențial cumpărător?

2) Potrivit căror criterii trebuie să se stabilească dacă un produs alimentar este dăunător pentru sănătate în sensul punctului 3 din capitolul IX din anexa II la [regulament]? Există deja un asemenea caracter dăunător pentru sănătate atunci când este posibil ca un produs alimentar oferit spre vânzare să fie afectat prin atingerea sau prin strănutul unui potențial cumpărător?

3) Potrivit căror criterii trebuie să se stabilească existența unei contaminări într-o asemenea măsură încât este întemeiat să se considere că un produs alimentar nu mai poate fi consumat în starea respectivă, în sensul punctului 3 din capitolul IX din anexa II la [regulament]? Există deja o asemenea contaminare atunci când este posibil ca un produs alimentar oferit spre vânzare să fie afectat prin atingerea sau prin strănutul unui potențial cumpărător?”

Cu privire la întrebările preliminare

15 Prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă punctul 3 din capitolul IX din anexa II la regulament trebuie interpretat în sensul că, în împrejurări precum cele în cauză în acțiunile principale, în ceea ce privește recipientele pentru vânzarea cu autoservire a produselor de panificație și de patiserie, faptul că un cumpărător potențial ar putea, teoretic, să atingă cu mâna produsele alimentare oferite spre vânzare sau să strănute asupra acestora permite, în sine, să se constate că aceste produse alimentare nu au fost protejate împotriva oricărei contaminări susceptibile de a le face improprii consumului uman, dăunătoare pentru sănătate sau contaminate într-o asemenea măsură încât ar fi întemeiat să se considere că nu pot fi consumate în starea respectivă.

16 În această privință, trebuie subliniat că punctul 3 menționat anterior instituie o normă generală de igienă căreia operatorii din sectorul alimentar, la care face referire articolul 4 alineatul (2) din regulament, sunt obligați să i se conformeze în temeiul acestei dispoziții.

17 Astfel, același punct 3 coroborat cu articolul 4 alineatul (2) din regulament obligă operatorii menționați, în toate etapele producției, prelucrării și distribuției, să protejeze produsele alimentare împotriva oricărei contaminări susceptibile de a le face improprii consumului uman, dăunătoare pentru sănătate sau contaminate în asemenea măsură încât ar fi întemeiat să se considere că nu pot fi consumate în starea respectivă.

18 În ceea ce privește contextul dispozițiilor menționate, de care, conform unei jurisprudențe constante, trebuie să se țină seama în scopul interpretării acestora (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 decembrie 2010, Feltgen și Bacino Charter Company, C-116/10, Rep., p. I-14187, punctul 12 și jurisprudența citată), trebuie avut

în vedere articolul 5 din regulament, astfel cum în mod întemeiat subliniază guvernul ceh și guvernul olandez, precum și Comisia Europeană.

19 Potrivit alineatului (1) al articolului 5 menționat anterior, operatorii din sectorul alimentar au obligația să elaboreze, să aplice și să utilizeze în permanență una sau mai multe proceduri bazate pe principiile HACCP. Printre aceste principii figurează cel prevăzut la articolul 5 alineatul (2) litera (a) din regulament, care impune identificarea oricăror riscuri care trebuie prevenite, eliminate sau reduse la un nivel acceptabil.

20 Astfel cum rezultă în special din articolul 1 alineatul (1) literele (a) și (d) din regulament, obligația prevăzută la articolul 5 alineatul (1) din acesta exprimă obiectivul legiuitorului Uniunii de a atribui responsabilitatea principală pentru siguranța alimentară operatorilor din sectorul alimentar.

21 Or, punctul 3 din capitolul IX din anexa II la regulament trebuie interpretat astfel încât articolul 5 din regulamentul menționat să nu fie lipsit de efect util.

22 Rezultă că, într-o situație precum cea în discuție în acțiunile principale, din care nu reiese că o contaminare efectivă ar fi fost constatată de autoritățile competente, nu se poate concluziona în sensul încălcării punctului 3 menționat anterior de către operatorii vizați din sectorul alimentar numai pe baza constatării că un potențial cumpărător ar fi putut, teoretic, să atingă cu mâna produsele alimentare oferite spre vânzare sau să strănute asupra acestora, fără să se țină seama de măsurile luate de acești operatori în temeiul articolului 5 din regulament în scopul de a preveni, de a elimina sau de a reduce la un nivel acceptabil pericolul pe care îl poate prezenta contaminarea menționată la punctul 3 din capitolul IX din anexa II la regulament și fără să se constate caracterul insuficient al măsurilor luate în acest sens, ținând seama de ansamblul informațiilor pertinente disponibile.

23 În ceea ce privește acest din urmă aspect, nu se poate concluziona, în special, că măsurile menționate au avut un caracter insuficient fără a se ține seama în mod corespunzător de eventualele rapoarte de expertiză pe care le-au prezentat operatorii respectivi pentru a demonstra că astfel de recipiente pentru vânzarea cu autoservire nu prezintă probleme în ceea ce privește igiena.

24 În consecință, trebuie să se răspundă la întrebările formulate că punctul 3 din capitolul IX din anexa II la regulament trebuie interpretat în sensul că, în împrejurări precum cele în cauză în acțiunile principale, în ceea ce privește recipientele pentru vânzarea cu autoservire a produselor de panificație și de patiserie, faptul că un potențial cumpărător ar fi putut, teoretic, să atingă cu mâna produsele alimentare oferite spre vânzare sau să strănute asupra acestora nu permite, în sine, să se constate că aceste produse alimentare nu au fost protejate împotriva oricărei contaminări susceptibile de a le face improprii consumului uman, dăunătoare pentru sănătate sau contaminate într-o asemenea măsură încât ar fi întemeiat să se considere că nu pot fi consumate în starea respectivă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

25 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a opta) declară:

Punctul 3 din capitolul IX din anexa II la Regulamentul (CE) nr. 852/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind igiena produselor alimentare trebuie interpretat în sensul că, în împrejurări precum cele în cauză în acțiunile principale, în ceea ce privește recipientele pentru vânzarea cu autoservire a produselor de panificație și de patiserie, faptul că un potențial cumpărător ar fi putut, teoretic, să atingă cu mâna produsele alimentare oferite spre vânzare sau să strănute asupra acestora nu permite, în sine, să se constate că aceste produse alimentare nu au fost protejate împotriva oricărei contaminări susceptibile de a le face improprii consumului uman, dăunătoare pentru sănătate sau contaminate într-o asemenea măsură încât ar fi întemeiat să se considere că nu pot fi consumate în starea respectivă.

Semnături